

Een veilig en warm onderkomen in de Vooruitstraat

'... zodat ze nooit vergeten worden'

Joop Robles heeft zijn vader nooit gekend. In de oorlog werd zijn vader al vroeg opgepakt en naar kamp Westerbork gebracht. Samen met zijn moeder en oma belandde Joop als baby in de Hollandsche Schouwburg met de bedoeling om later dezelfde de weg te gaan als zijn vader. Hij werd op spectaculaire wijze bevrijd en daarna opgevangen in Purmerend, bij de familie Mars in de Vooruitstraat. In het verslag van kleindochter Marion Lakemond is te lezen op welke wonderbaarlijke manier Joop aan de dood in de gaskamer is ontsnapt.

Lang heeft Joop gezweven, uit angst omdat hij het vertrouwen in de mensen kwijt was. Met eigen woorden: 'Het verleden heeft mij een leven lang achtervolgd.' Uiteindelijk heeft Joop toegestemd om zijn verhaal via Marion aan het papier toe te vertrouwen. Nogmaals met eigen woorden: 'Ik doe het voor de vader die ik nooit heb gekend en voor zijn vrienden en lotgenoten, zodat ze nooit vergeten worden.'

De familienaam Robles komt voor op de herdenkingswand met 6700 namen van joodse slachtoffers – dat zijn de familienamen van de ruim 100.000 omgebrachte joodse landgenoten – in de Hollandsche Schouwburg.

Samen met echtgenoot Peter Kersloot heeft Marion er bij Joop Robles op aangedrongen dat zijn verhaal verteld moest worden: 'Ze hebben jouw vader alles afgenomen wat hij had in het leven. Met dit verhaal kan de herinnering aan hem voortleven, gedachtig de joodse traditie: Iemand leeft voort, zolang de herinnering aan hem of haar levend gehouden wordt.' (redactie)

Marion Kersloot-Lakemond

Het was na de begrafenis van mijn vader, bijna twaalf jaar geleden. Zoals het vaker gaat bij zulke gebeurtenissen: je spreekt mensen die je niet zo vaak ziet. We zaten na te praten met mijn moeder (Greetje Lakemond-Mars) mijn zus Irene, broer André, alle kleinkinderen en met Joop en zijn vrouw Leny. Joop was heel erg verbaasd toen hij merkte dat wij allen, ook de kleinkinderen, zijn geschiedenis zo goed kenden. Joop zelf heeft zijn familiegeschiedenis aan niemand ooit durven vertellen en zelfs pas aan zijn eigen zoon verteld toen die al wat ouder was. Voor onze familie horen die verhalen echt bij mijn opa en oma: Piet Mars en Maartje Mars-Kooger. Beiden mensen met het hart op de juiste plaats en sociaal bewogen.

Joop werd in 1942 als baby van een paar maanden oud, samen met zijn moeder Celine Robles-van Cleef en zijn oma, naar de Hollandsche

Schouwburg te Amsterdam gebracht, vanwaar ze op transport naar Westerbork zouden gaan en vervolgens doorgevoerd met 'onbekende bestemming' naar het Oosten. De vader van Joop was al eerder opgepakt en naar Westerbork afgevoerd. Hij heeft via mensen uit het verzet gehoord dat zijn zoon was geboren.

Joop werd door het verzet uit de schouwburg 'gestolen' door verzetsstrijdster 'tante Ans' en op het Cen-

Piet Mars en Maartje Mars-Kooger, mensen met het hart op de juiste plaats.

naar het zwarte haar van Joop werd gekeken kreeg hij een muts op. Tegen de burens werd verteld dat ze tijdelijk een kind van 'zwarte Andries' (een fictief familielid uit Friesland) in huis hadden genomen, omdat zijn moeder in een sanatorium lag.

Een buurvrouw in de Vooruitstraat had een zoon die bij de Waffen SS diende en regelmatig thuiskwam in zijn zwarte uniform. Waarschijnlijk waren er wel vermoedens in de buurt maar gelukkig heeft niemand verraad gepleegd. Via het verzet werd het trouwboekje van mijn opa en oma vakkundig vervalst en werd Joop vermeld als Johannes Mars geboren te Purmerend op 18 augustus 1942, derde kind in het gezin Mars.

Echte moeder

Joop speelde veel buiten samen met Pimmetje Beukenkamp, zijn vriendje uit de Julianastraat. De één heel donker met een lage stem, de ander heel blond met een hoog stemmetje. Een grappig en onafscheidelijk stel. Vaak speelden ze bij de nabijgelegen HBS. Zeer riskant, want daarin zaten immers de Duitsers.

Gelukkig is alles goed gegaan en is Joop in het gezin gebleven totdat na de oorlog zijn echte moeder hem had opgespoord en hem eind 1945 kwam halen. Zij had de kampen in Polen overleefd en kwam als enige van de familie terug⁴⁾. Dit gaf natuurlijk groot verdriet in het gezin Mars, want Joop werd beschouwd als een eigen kind.

Na de oorlog kwam Joop in de zomervakanties vaak logeren bij zijn pleegouders in Purmerend. Mijn opa en oma zijn inmiddels overleden, maar de contacten met Joop en zijn vrouw Leny en onze familie zijn gebleven.

Al deze verhalen en meer kwamen op tafel die dag van mijn vaders begrafenis. Joop's geschiedenis die hij tot op de dag van vandaag aan niemand durft te vertellen, want de angst blijft.....

Gelukkig dat er mensen zoals mijn opa en oma waren. Mensen die zich er nooit voor op de borst hebben geklopt, er niet over hebben gesproken.

Voor hen was het vanzelfsprekend dat je dat deed. Het waren heel gewone, maar heel bijzondere mensen en ik ben blij dat dit verhaal - uiteraard met toestemming van Joop - een keer verteld kan worden.

Ik sluit dit verhaal af met de woorden van Joop: 'Het is mij een eer als dit verhaal geplaatst wordt ter nagedachtenis aan Pa en Ma Mars (zo noemde ik ze altijd).' ►

Joop en Pimmetje Beukenkamp (zoon van de latere wethouder Cor Beukenkamp) waren onafscheidelijk.

Joop en Leny Robles op bezoek bij Greetje Lakemond-Mars. V.l.n.r Leny, Marion, Joop, Greetje en haar vriend Jaap Buiten voor het onderduikadres in de Vooruitstraat.

¹⁾ De familie Groot was mogelijk verraden door de ouders van een schoonzuster. Tijdens een naoorlogs proces kwam de hoofdverdachte echter te overlijden, waardoor de zaak niet kon worden opgelost.

²⁾ In oktober 1942 werd de voormalige crèche gevorderd als *dépendance* van de Hollandsche Schouwburg. Kinderen tot 13 jaar werden gescheiden van hun ouders om daar hun deportatie af te wachten. De Duitsers vonden dat de kinderen in de vaak overvolle Schouwburg voor te veel onrust zouden zorgen. De meeste ouders vonden deze scheiding erg moeilijk maar troostten zich met de gedachte dat de kinderen in een enigszins kindvriendelijke omgeving verbleven. Bij het verdere transport naar Westerbork werden ouders en kinderen weer herenigd.

³⁾ In januari 1943 legde Walter Süskind (een Duitse militair) contact met Joop Voortman, een niet-joodse verzetman. Samen met directrice Henriëtte Pimentel werden ontsnappingsroutes voor kinderen uit de crèche ontwikkeld. In het begin werden baby's in tassen etc. gesmokkeld en bij het Centraal Station aan het verzet overgedragen. Later konden kinderen ontsnappen via aangrenzende panden en tuinen, of tijdens wandelingen. Dit kon echter alleen gebeuren met toestemming van de ouders. Dit moeilijke werk werd o.a. gedaan door Sieny Cohen-Kattenburg die als kinderverzorgster in de crèche werkte. Bijna dagelijks werden kinderen opgehaald door het verzet. Dit duurde tot 29 september 1943, de dag dat de crèche door de Duitsers definitief ontruimd werd.

⁴⁾ Hijman Robles, Joop's vader was 23 jaar toen hij op 9 juli 1943 werd vermoord in Sobibor. Tussen 2 maart 1943 en 20 juli 1943 reden er 19 treinen met ruim 34.000 Nederlandse joden van Westerbork naar het vernietigingskamp Sobibor in Polen. Hier werden totaal ruim 250.000 joden vermoord. Slechts 47 personen – waaronder twee Nederlandse vrouwen – hebben Sobibor overleefd door op 14 oktober 1943

'... trots op mijn ouders ...'

Voor wie de naam Mars onbekend in de oren klinkt, heeft de redactie gemeend het verhaal van de onderduik wat toe te lichten middels een kort interview met Greetje Lakemond-Mars, moeder van de schrijfster van het voorgaande verhaal. Zij vertelde: "Ik ben van 1932 en mijn broer Chiel van 1934. Wij kregen er in de oorlog dus een broertje bij. Prachtig vonden we dat! Ons werd voorgehouden dat z'n ouders waren opgenomen en dat wij als familie voor hem gingen zorgen. Via het verzet werd hij als gezinslid in het vervalste trouwboekje ingeschreven.

Mijn vader was een man met twee rechter handen. In de oorlog maakte hij kachels en schoenen en hij kon fietsbanden vulcaniseren, waarvoor betaald werd met levensmiddelen. Hij maakte ook olieverfschilderijen die tijdens bazars in de Boterhal werden verloot. Voor het goede doel, want de

opbrengst ging naar het muziekgezelschap Kunst na Arbeid. Mijn vader was lid en speelde bugel.

Na de oorlog werd 'ons broertje' van de ene dag op de andere door z'n moeder opgehaald. Verschrikkelijk!

Wij kwamen in de Hoogstraat te wonen, boven de fietsenwinkel van mijn vader: verkoop en reparatie. Later werden de tweewielers ingeruild voor naaimachines. Toen vader op 53-jarige leeftijd overleed, hield mijn broer samen met moeder de zaak draaiende. Later verhuisde de winkel van Hoogstraat 36 naar nummer 4, thans de Bruna-boekhandel. In de jaren zeventig stapte mijn broer uit de zaak en vestigde zich als makelaar.

Met Joop hebben we altijd contact gehouden, ook heeft Joop nog wel enkele keren Pim Beukenkamp ontmoet. Ik ben er nog altijd trots op zoals mijn ouders zich in de oorlog staande hebben gehouden."(redactie)

De fietsenwinkel van vader Mars in de Hoogstraat 36.

Bronnen:

- mededelingen mevrouw Greetje Lakemond-Mars, mevrouw Wietske Koel-Groot en de heer Jan Groot

- www.joodsmonument.nl

- www.joodsmonumentzaanstreek.nl

- Nooit meer naar huis; mijn ontsnapping uit